

**NAJVEĆA DONACIJA U POVIJESTI KNJIŽNICE
HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI :
RENATA GOTTHARDI-ŠKILJAN DAROVALA SVOJU
OBITELJSKU KNJIŽNICU**

THE LARGEST DONATION IN THE HISTORY OF THE CROATIAN
ACADEMY LIBRARY : RENATA GOTTHARDI-ŠKILJAN
DONATES HER FAMILY LIBRARY

Zrinka Vitković

Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb
zrinka@hazu.hr

UDK / UDC 027.021:025.2
027.1Gotthardi-Škiljan,R.
Stručni rad / Professional paper
Primljeno / Received: 12. 4. 2013.

Sažetak

Iako poučena dotadašnjim bogatim iskustvom u primanju darova za svoju zbirku, Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, prihvativši donaciju obitelji Gotthardi-Škiljan koja je poklonila svoju bogatu knjižnicu od 10.525 svezaka monografskih i periodičkih izdanja, našla se iznova pred vrlo zahtjevnim zadatkom uvrštavanja poklonjene građe u fond. Najveća donacija ikad poklonjena Knjižnici HAZU donijela je sa sobom mnoštvo vrijednih naslova, ali i veliku obvezu zbrinjavanja viškova koje je Knjižnica, u skladu sa razvojnom politikom svoje zbirke, odlučila ne zadržati. Zbirka je obogaćena s ukupno 1.353 sveska poklonjene građe, ostale Akademijine znanstveno-istraživačke i muzejsko-galerijske jedinice za svoje potrebe iz donacije su odabrale ukupno 1.136 svezaka, a ostatak je prosljeđivan tijekom tri godine brojnim knjižnicama, ustanovama i pojedincima diljem Hrvatske. Ovaj primjer

poslužit će mnogim knjižnicama, a možda i srodnim ustanovama, kao predložak za rješavanje sličnih stanja u kojima će se naći tijekom budućeg poslovanja.

Ključne riječi: dar, donacija, Knjižnica HAZU, Renata Gotthardi-Škiljan

Summary

When the Library of the Croatian Academy of Sciences and Arts accepted the Gotthardi-Škiljan family donation, although having a rich history of receiving gifts for its collections, it faced a very demanding task of choosing the right way to include the donated materials into its holdings. The entire Gotthardi-Škiljan family library was donated to the Library, with the 10,525 volumes of monographs and periodicals. This largest donation ever presented to the Croatian Academy Library enriched the Library with a great number of highly valuable titles, but it also brought the obligation to take proper care of the materials which, due to the development policy of its collection, the Library decided not to keep. The Library collection was enriched with a total of 1,353 volumes, while other Academy research sections, museums and galleries took a total of 1,136 volumes according to their needs. The rest was distributed to other libraries, institutions and individuals across Croatia during a three-years. This example may be of use to other libraries and even to related institutions, as a pattern for dealing with similar situations in their future work.

Keywords: gift; donation; Croatian Academy of Sciences and Arts Library; Renata Gotthardi-Škiljan

1. Uvod

Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, danas jedna od najbogatijih općeznanstvenih knjižnica u Hrvatskoj, namijenjena ponajprije istraživačima s područja humanističkih i društvenih znanosti, svoj fond počnije graditi već na samom početku djelovanja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti¹ 1861. godine, kad je zagrebački odvjetnik Adalbert Schauff Akademiji darovao 600 knjiga. Međutim, tek od 1868. godine, kad je Akademija otkupila osobnu knjižnicu Ivana Kukuljevića Sakcinskog (10.000 sveza-

---

¹ Za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske (1941.-1945.) Akademija je djelovala pod nazivom Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU), a zatim ponovno u Socijalističkoj Republici Hrvatskoj pod starim imenom Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (JAZU). Nakon uspostave samostalne i demokratske Republike Hrvatske, Hrvatski sabor je 26. lipnja 1991. na prijedlog Akademije donio novi zakon, sad opet o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti kao najvišoj znanstvenoj i umjetničkoj ustanovi u Republici Hrvatskoj [citirano: 2012-09-30]. Dostupno na: http://info.hazu.hr/osnutak_akademije

ka, od čega 20 inkunabula), možemo sa sigurnošću govoriti o pravom temelju na kojem je Knjižnica HAZU nastavila graditi svoj vrijedan knjižnični fond.²

Prema Izvješčaju Povjerenstva za popis knjiga u središnjoj Knjižnici HAZU, u 2011. godine fond broji 362.240 svezaka knjižne građe,³ zajedno stranih i domaćih serijskih publikacija (60 posto ukupnog fonda) te monografskih izdanja (40 posto ukupnog fonda), od čega oko 4.700 svezaka u Zbirci stare i rijetke građe pohranjene u trezoru Knjižnice, te oko 6.000 svezaka u zbirci Akademijinih izdanja (knjiga i časopisa koje datiraju još od samih početaka izdavačke djelatnosti HAZU tj. od 1867. kada je izdan prvi broj *Rada*). Građa se prikupljala tijekom 150 godina uobičajenim načinima nabave knjižnične građe: kupnjom, zamjenom, obveznim primjerkom i darovanjem.

2. Nabava u Knjižnici HAZU

Svaka knjižnica dužna je svoj fond pažljivo, savjesno i neprestano nadograđivati, imajući na umu potrebe korisnika. Opseg fonda ovisi o namjeni knjižnice, njezinom već postojećem fondu i novčanim sredstvima kojima raspolaže za nabavu, obradu, pohranu i čuvanje građe, imajući pritom u vidu i osoblje te prostor koji je za sve navedeno potreban.⁴ Prema podacima o nabavi u 2010. godine, u Knjižnicu HAZU pristiglo je ukupno 3.695 svezaka knjižne građe, i to na sva četiri načina nabave.⁵

Kupnja je jedini oblik nabave knjižnične građe koji se prakticira u svakoj knjižnici, i bez obzira na novčana sredstva kojima se raspolaže, jedino ovim oblikom nabave knjižnice uspijevaju sa sigurnošću ostvariti svoj nabavni plan.⁶ Tek nekoliko godina unatrag, Hrvatska akademija godišnje odvaja veća sredstva za kupnju građe za knjižnicu, pa je tijekom 2010. kupljeno 776 svezaka knjiga (od čega jedna za Zbirku stare i rijetke građe), a pretplatom su nabavljena 54 naslova časopisa, 3 naslova novina te 4 online baze podataka.⁷

Zamjena knjižnične građe s drugom knjižnicom ili srodnom ustanovom, unutar države ili u inozemstvu, oblik je nabave kojom knjižnice često dolaze

² HAZU : 150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti : 1861.-2011. / glavni urednik Franjo Šanjek. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2011. Str. 37.

³ Od neknjižne građe Knjižnica posjeduje i 290 rola mikrofilmova.

⁴ Tadić, Katica. Rad u knjižnici. Opatija : Naklada Benja, 1994. Str. 30.

⁵ Ljetopis Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 2010. : knj. 114 / urednik Slavko Cvetnić. - Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2011. Str. 490.

⁶ Tadić, Katica. Nav. dj. Str. 30.

⁷ Ljetopis Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 2010. : knj. 114. Str. 490.

do građe koju bi inače teško mogle kupiti. Od velike je važnosti osobito međunarodna zamjena knjižnične građe jer na taj način nacionalna kultura i znanost utiru svoj put u svijet.⁸ Od samog osnutka Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti posebnu pozornost posvećivala je svojoj nakladničkoj djelatnosti, kao najboljem načinu za prikazivanje javnosti svog rada i rada svojih članova.⁹ Do kraja 2010. godine, Akademija je objavila ukupno 5.598 svezaka knjiga i periodičkih publikacija,¹⁰ a upravo na temelju bogate Akademijine izdavačke djelatnosti Knjižnica HAZU u mogućnosti je, od početka poslovanja, obavljati zamjenu kao jedan od načina nabave knjiga kojim u Knjižnicu pristiže najveći dio prinova (poglavito periodičkih publikacija).¹¹ Tijekom 2010. godine, zamjenom su nabavljena 572 naslova časopisa i 173 sveska knjiga izdanih diljem svijeta, dok je u zamjenu poslano 2.700 svezaka.¹²

Obvezni primjerak je način na koji knjižnice imaju osigurano sustavno dobivanje vrijedne građe koju su nadalje dužne čuvati kao kulturno dobro. Dobivanje obveznog primjerka uređeno je zakonskim propisima kojima se tiskari, nakladnici ili autori obvezuju dostaviti određeni broj primjeraka svakoga umnoženoga knjižnog proizvoda.¹³ Dok nacionalne knjižnice npr., dobivaju redovito besplatnu svu građu određene zemlje, Knjižnica HAZU dobiva svu građu koja je rezultat izdavačke djelatnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Ovaj oblik nabave vrlo je specifičan za ovu ustanovu. *Pravilnikom o izdavačkoj djelatnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* (posljednja verzija iz 2007. godine), usustavljena je redovita dostava Knjižnici HAZU svih dosad objavljenih naslova. U skladu s tom odredbom *Priručna knjižara HAZU* (Hebrangova 1) dostavlja od svih Akademijinih izdanja 35 primjeraka Knjižnici Akademije: 30 za “željeznu rezervu”, 4 primjerka za fond (čitao-nički, posudbeni i dva arhivska primjerka, od kojih se jedan arhivski posebno čuva u trezoru Knjižnice) te 1 ogledni primjerak za zamjenu.¹⁴ Ovakvim načinom nabave, u fond Knjižnice tijekom 2010. godine pristiglo je 516 svezaka Akademijinih izdanja, zajedno monografskih i periodičkih.

⁸ Tadić, Katica. Nav. dj. Str. 31.

⁹ HAZU : 150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti : 1861.-2011. Str. 38.

¹⁰ Isto. Str. 42.

¹¹ Zamjena se vrši s 545 ustanova, od toga s 398 iz inozemstva, a glavno mjerilo kod zamjene je novčana protuvrijednost knjižne građe.

¹² Ljetopis 114, str. 490.

¹³ Tadić, Katica. Nav. dj. Str. 32.

¹⁴ Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti: Pravilnik o izdavačkoj djelatnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti [citirano: 2011-10-13]. Dostupno na: <http://info.hazu.hr/upload/file/Dokumenti/Pravilnik%20zadnji.pdf>

Darovi su važna stavka u izgradnji knjižničnih zbirki,¹⁵ a zbog toga i rado prihvaćem oblik nabave knjižnične građe.¹⁶ Mogu biti netraženi (ponuđeni), tj. u knjižnicu mogu dospjeti željom darovatelja, ali i traženi (izazvani), ukoliko knjižnica zamoli pojedinca ili ustanovu da daruje određenu građu.¹⁷ Tijekom godine, Knjižnici tiskana izdanja daruju pojedinci (najčešće autori knjiga, znanstvenici koji žele da se njihove knjige nađu na policama ugledne znanstvene knjižnice, na čemu im je Knjižnica uvijek zahvalna), ustanove te Akademijina uprava. Ukoliko Knjižnica darove ne uvrsti u svoj fond, prosljeđuje ih dalje knjižnicama ostalih Akademijinih znanstveno-istraživačkih i muzejsko-galerijskih jedinica, u skladu s njihovim područjima interesa. Tijekom 2010. godine, Knjižnica je u fond uvrstila 163 poklonjena sveska monografskih izdanja te 21 naslov periodičkih publikacija, a građu su darovali ponajviše Zaklada Sabre Zagreb, Uprava HAZU te potom pojedinačni darivatelji.

U daljoj povijesti Knjižnice HAZU građa je u fond pristizala najvećim dijelom darovanjem i to često cjelovitih osobnih knjižnica. Sve do danas mnogi znameniti ljudi darivali su ili oporučno ostavljali svoje knjige Akademijinoj Knjižnici, pa se u fondu mogu naći osobne knjižnice Imbre Ignatijevića Tkalca, Dragojla Kušlana, Frana Kurelca, Mirka Bogovića, Bogoslava Šuleka, Franje Račkoga, Franje Markovića, Ivana Tkalčića, Ivana Milčetića, Ante Trumbića, Nade Klaić, Nikole Benčića i dr., na čijim knjigama nerijetko nalazimo vlastoručne perom zapisane ekslibrise s posvetama.¹⁸ I dalje Knjižnicu daruju svojim osobnim knjižnicama, pa možemo izdvojiti donacije: Ferdinanda Hauptmana (1988.), Jasmine Šakić (1996.), Drage Šipraka (1996.), Državnog zavoda za statistiku (1998.), akademika Slavka Mihalića (1998.), akademika Josipa Županova (2007.) i drugih.¹⁹

Posebna vrsta dara je legat tj. oporučno ostavljena privatna knjižnica. Takvo darivanje slično je i onome kad pojedinac još za života daruje svoju

---

¹⁵ Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. // Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. Upute za izradbu smjernica za izgradnju knjižnične zbirke primjenom modela Conspectus. Međunarodna posudba i dostava dokumenata : načela i smjernice za postupanje. Model nacionalnog pravilnika za međuknjižničnu posudbu / s engleskog prevele Jelica Leščić, Zagorka Majstorović, Vesna Golubović. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 12.

¹⁶ Tadić, Katica. Nav. dj. Str. 30.

¹⁷ Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. Str. 12.

¹⁸ Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti : Zbirka starih i rijetkih knjiga [citirano: 2012-07-16]. Dostupno na: <http://knjiznica.hazu.hr>

¹⁹ HAZU : 150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti : 1861.-2011. Str. 37.

privatnu knjižnicu. U takvim okolnostima, knjižnica daroprimalateljica može s darovateljem dogovoriti koje bi naslove prihvatila, a koji naslovi joj nisu zanimljivi i potrebni za već postojeći fond. To je svojevrsan “uvjetovani” dar kojim će knjižnica, u skladu s načelima nabavne politike, popunjavati fond. Ako se radi o iznimno uglednoj osobi i vrijednoj privatnoj knjižnici, legati se mogu posebno obraditi i davati na korištenje kao zasebna cjelina.²⁰ Tri značajne donacije čuvaju se u Knjižnici kao posebne zbirke:²¹ *Spomenička zbirka Mirka Dražena Grmeka Povijest znanosti slavenskih naroda*, *Spomenička zbirka Nade Klaić i Zbirka gradišćanskohrvatske književne baštine*.

Knjižnična i dokumentacijska zbirka, koja je po želji darovatelja Mirka Dražena Grmeka, tadašnjega dopisnog člana Akademije, pohranjena u Knjižnici HAZU, sadrži knjige, časopise, posebne otiske i rukopisne bilješke najvećim dijelom posvećene povijesti znanosti, osobito bioloških i medicinskih, u Hrvata i ostalih slavenskih naroda. Zbirka sadrži i dokumentacijsku građu koja se odnosi na ukupan darovateljev rad u vezi s Hrvatskom od 1983. do njegove smrti.²² Od ukupne donacije, dosad su formalno obrađene, te se nalaze u elektroničkom katalogu, samo knjige i zbornici kojima je darovatelj autor ili urednik, kao i posebno vrijedne stare i rijetke knjige, koje su zaštićene i pohranjene u trezoru u nadziranim i optimalnim mikroklimatskim uvjetima.²³

Nadalje, drugu veliku donaciju Knjižnica HAZU dobila je kad je obitelj prof. dr. Nade Klaić, sveučilišne profesorice i jedne od najistaknutijih hrvatskih znanstvenika s područja povijesti srednjeg vijeka, poklonila dio njezine knjižne ostavštine, sa željom da bude u Knjižnici pohranjena kao zasebna cjelina pod njezinim imenom. Radi se o časopisima, zbornicima i monografijama s područja hrvatske povijesti, uz nešto druge građe. Zasad je samo mali dio

²⁰ Tadić, Katica. Nav. dj. Str. 32.

²¹ Krajem 1998. godine, Knjižnica HAZU pokrenula je projekt pod nazivom *Zaštita i osiguravanje dostupnosti posebno vrijedne znanstvene baštine u Knjižnici HAZU*, u sklopu kojeg se pristupilo radu na vrijednim zbirka u svrhu registracije istih kao posebnoga kulturnog dobra.

²² Ovo je primjer oporučnog ostavljanja dijela osobne knjižnice, točnije, darovanje za slučaj smrti, gdje darovatelj, još za svog života dogovara s daroprimalateljem uvjete pod kojima će se zbrinuti poklonjena zbirka nakon njegove smrti. Prema želji darovatelja, prof. dr. M. D. Grmeka, knjižnična i dokumentacijska zbirka pohranjuje se kao zasebna cjelina u fondu Knjižnice HAZU, koja u kolovozu 2009. godine, budući da se radi o knjižnici od posebnog nacionalnog interesa, pri Ministarstvu kulture Republike Hrvatske pokreće postupak priznavanja spomeničkog statusa.

²³ Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti : Mirko Dražen Grmek (Krapina 1924. – Pariz 2000.) [citirano: 2012-08-18]. Dostupno na: <http://knjiznica.hazu.hr>

ostavštine ostao neobrađen, ali će se na njoj stalno raditi dok se ne obuhvati sva poklonjena građa.²⁴

Treći veliki donator je dopisni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, prof. dr. Nikola Benčić, jedan od najboljih poznavatelja gradišćanskohrvatske književnosti, koji je tijekom 2001. i 2002. godine darovao Akademiji vrlo vrijednu zbirku hrvatske literature iz Gradišća. Budući da se radi ne samo o novim knjigama, nego i o nizu starih i vrijednih naslova koji predstavljaju kroniku društvenoga, kulturnog i vjerskog života i nasljeđa Hrvata u Gradišću, odlučeno je da se građa zadrži u posebnoj zbirci.²⁵ Građa iz svake od navedenih zbirki dobila je zasebnu signaturu (GR za *Spomeničku zbirku Mirka Dražena Grmeka*, NK za *Spomeničku zbirku Nade Klaić*, i GH za *Zbirku gradišćanskohrvatske književne baštine*, uz numerus currens, tj. tekući broj pod kojim se vodi svaka novopridošla publikacija u fondu, što je osnovno pravilo signiranja građe u Knjižnici HAZU), pridružena je ostatku fonda, a Zbirka Gradišćanskih Hrvata dobila je svoje mjesto u ormarima posebno predviđenim samo za tu zbirku.

Ipak, najveća donacija koja je pristigla u Knjižnicu HAZU datira iz srpnja 2009. godine kad je svoju obiteljsku knjižnicu, još za života, Knjižnici poklonila gđa Renata Gotthardi-Škiljan, ukupno 10.525 svezaka iz najrazličitijih znanstvenih i umjetničkih područja.²⁶ Sva iskustva koja je Knjižnica stekla dotadašnjim prihvaćanjem raznih oblika darova, iskoristila je i primijenila u novonastalim okolnostima, što se pokazalo prilično zahtjevnim.

Djelatnici Knjižnice su od samog početka bili svjesni velike vrijednosti koja im pristizbe, ali i količine posla koji ih očekuje. Cijela procedura protekla se na gotovo tri godine, s tim da je manji dio knjižničarskog posla još uvijek u fazi realizacije.

3. Darovateljica Renata Gotthardi-Škiljan: vrhunski stručnjak muzealac iz obitelji bibliofila

Godinu i pol prije smrti, već bolesna i onemoćala, darovateljica gđa Renata Gotthardi-Škiljan kontaktirala je Hrvatsku akademiju i ponudila svoju obiteljsku knjižnicu na dar Knjižnici HAZU, što je s pokojnim mužem još za

²⁴ Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti : Nada Klaić (Zagreb 1920. - 1988.) [citirano: 2012-08-18]. Dostupno na: <http://knjiznica.hazu.hr>

²⁵ Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti : Zbirka gradišćanskohrvatske književne baštine [citirano: 2012-08-18]. Dostupno na: <http://knjiznica.hazu.hr>

²⁶ HAZU : 150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti : 1861.-2011. Str. 37.

njegova života već unaprijed i dogovorila. S obzirom da se radilo u vrlo vrijednoj, bogatoj obiteljskoj knjižnici, posljednja želja darovateljice, neposredno prije njezinog odlaska u starački dom, bila je zbrinjavanje vrijednih knjiga koje je zajedno s pokojnim suprugom predano i stalno prikupljala tijekom njihovoga zajedničkog bračnog življenja, nadograđujući tako manji dio fonda koji je naslijedila od oca, dr. Vladimira Gotthardija, čije se ime s pravom nalazi i na exlibrisu obiteljske knjižnice.

Renata Gotthardi Škiljan (Zagreb, 1924.-2011.), povjesničarka umjetnosti i klasični arheolog te povjesničarka kultura (1952. godine diplomirala je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu), 1948. godine zapošljava se u Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti radeći na poslovima razvrstavanja muzejske građe. Od samog početka rada Kabineta grafike,²⁷ točnije od 1951. godine radi kao kustosica, a od 1957. postaje i voditeljica Valvazorove zbirke Nadbiskupije zagrebačke.²⁸ Poslove upraviteljice Kabineta grafike obavljala je 25 godina (od 1964. godine pa sve do umirovljenja (Slika 1.) 1989. god.).²⁹

Tijekom radnog vijeka, organizirala je 97 izložbi i pritom stekla ugled organizatorice visokih strukovnih i umjetničkih mjerila, koja je prenosila na svoje suradnike i ostale pripadnike mlađih naraštaja. Osobit je njezin doprinos istraživanju, obradi i prezentiranju Valvazorove zbirke za koju je priredila 8 izložbi i 4 znanstvena kataloga te 2 znanstvena kataloga Bogišićeve Grafičke zbirke u Cavtatu. Autorski je potpisala 110 kataloga izložbi, a pisala je i za stručne časopise. Sudjelovala je na brojnim znanstvenim skupovima, a u okviru muzeološke djelatnosti u Kabinetu grafike uvela je stručnu i znanstvenu obradu te rukovanje materijalom u skladu s pravilima struke. Predanim radom i visokom stručnošću u radu s muzejskom građom upisala se u najzaslužnije

---

²⁷ Kabinet grafike osnovan je 1916. godine u sklopu Umjetničkog razreda JAZU, kao Odsjek Strossmayerove galerije, a službeno djelovanje ove Akademijine muzejske ustanove, kao Zbirke crteža, grafika i plakata, počinje tek 1951. godine. Već 1953. otvorenjem 1. izložbe grafika J. Callota iz Valvazorove zbirke, započinje i njegovo javno djelovanje [citirano 2012-07-19]. Dostupno na: <http://www.kabinet-grafike.hazu.hr/hr/povijest.htm>

²⁸ Valvazorova zbirka Nadbiskupije zagrebačke djeluje u sklopu Kabineta grafike sve do 1996. godine kad se na zahtjev Nadbiskupije ponovno pridružuje Metropolitanskoj knjižnici i smješta u prostore Hrvatskoga državnog arhiva na Marulićevu trgu, gdje se nalazi još i danas [citirano: 2012-07-19]. Dostupno na: <http://www.kabinet-grafike.hazu.hr/hr/povijest.htm>

²⁹ HAZU : Povijest kabineta grafike [citirano: 2012-07-19]. Dostupno na: <http://www.kabinet-grafike.hazu.hr>

muzealce 20. stoljeća. Upravo stoga je i odlikovana Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića.³⁰

Slika 1. Umirovljena gđa Renata Gotthardi-Škiljan³¹

Zaokupljenost donatorice umjetnošću, napose grafikom, odrazila se i na izbor knjiga koje su pristizale u obiteljsku knjižnicu, pa su knjige s područja umjetnosti zauzele gotovo trećinu ukupnog fonda, u kojem se najvećim dijelom radi o literaturi na hrvatskom, potom na njemačkom, talijanskom, ruskom te francuskom jeziku, i to s gotovo svih područja ljudskih interesa. Suprug darovateljice, gosp. Ivan Gotthardi-Škiljan, knjižnicu je dopunio vrijednim, podjednako hrvatskim i njemačkim izdanjima medicinskih udžbenika i raznovrsnih priručnika (rječnika, atlasa itd.) svih grana medicine.³² Izbor prikupljane literature potvrđuje njegov interes za psihologiju, s naglaskom na ljudsku

---

³⁰ Muzejsko dokumentacijski centar (MDC) : Renata Gotthardi-Škiljan (podaci preuzeti iz anketnog upitnika, materijala predanih za Personalni arhiv MDC-a i iz intervjua snimljenog 20. svibnja 2005.) [citirano 2012-05-14]. Dostupno na: <http://www.mdc.hr/hr/mdc/arhiv/personalni-arhiv-zasluznih-muzealaca>

³¹ Fotografija preuzeta iz materijala predanih za Personalni arhiv MDC-a. Snimljeno 20. svibnja 2005.

³² Ivan Gotthardi-Škiljan, uvaženi intelektualac i erudit, stručnu literaturu prikupljao je za vrijeme studija medicine, od kojeg je na kraju odustao te se profesionalno posvetio prevodenju.

seksualnost³³ i erotiku. Njegovi prirodnjački afiniteti očituju se i u velikom izboru knjiga i časopisa s područja biologije, pretežno na njemačkom jeziku.³⁴ O širini interesa svjedoče i svesci s područja povijesti glazbe koje je prikupljao gosp. Vladimir Gotthardi, otac darovateljice, dolazeći u kontakt s glazbom, kako privatno tako i profesionalno, radeći kao tajnik Hrvatskoga glazbenog zavoda. Vidljiva je i njegova zainteresiranost za filozofiju, estetiku, razne svjetske religije, crkvu te politiku kroz različita razdoblja ljudske povijesti. Sveukupno gledajući, ipak je najzastupljenija literatura s područja književnosti. Donatorica je od oca naslijedila i starija izdanja Dostojevskog, Goethea, Schillera,³⁵ Schopenhauera, i to cjelovite serije, nešto na hrvatskom, a većinom na njemačkom jeziku. Dio fonda koji se odnosi na književnu literaturu označen je i velikom zaokupljenošću supruga darovateljice likom i djelom Miroslava Krleže,³⁶ pa su na policama obiteljske knjižnice svoje mjesto našla i gotovo sva ikad objavljena izdanja Krležinih djela,³⁷ i to ne samo na hrvatskom, nego i na njemačkom jeziku. Od referentne literature, pristigli su kompleti enciklopedija³⁸ te razni rječnici, od kojih se ističu razna starija i novija izdanja Oxforda³⁹ i Webster'sa. Na policama su se našli i vrijedni pretisci,⁴⁰ ali i vrijedna zbirka stare i rijetke građe iz razdoblja 17.-19. st. (Slika 2.).⁴¹

O značaju kakvog je knjiga imala u životima članova obitelji Gotthardi-Škiljan, svjedoči veličina obiteljske knjižnice, očuvanost primjeraka koji su

³³ Obiteljska knjižnica broji mnoga izdanja Freuda, na hrvatskom i njemačkom jeziku.

³⁴ U fondu se našlo npr., više uvezenih godišta časopisa *Priroda*, te bogata *Grzimeks Tierleben* enciklopedija o životinjama u 13 svezaka (Verlag Helmut Kindler : Zürich, 1967-1972) koja je doživjela više izdanja te je objavljivana na više svjetskih jezika.

³⁵ Donacija bilježi i bogato izdanje korespondencije *Briefwechsel von Schiller & Goethe* sa samog početka 19. stoljeća.

³⁶ Prema riječima darovateljice, sam Miroslav Krleža molio je njezinog supruga na korištenje njegove privatne hemeroteke koja je bila bogata gotovo svim detaljima iz književnikova života, ikad objavljenima.

³⁷ S obzirom na bogatu i gotovo potpunu zbirku, Knjižnica HAZU razmišlja o oformljavanju zasebne zbirke "Krležijane" koja bi okupila sva izdanja što ih je knjižnica dotad posjedovala te koje je dobila Gotthardi-Škiljanovom donacijom.

³⁸ Kompleti enciklopedija: *Medicinska, Tehnička, Jugoslavenska* i *Hrvatska enciklopedija*.

³⁹ Našlo se i jedno starije izdanje rječnika *Shorter Oxford English Dictionary* iz 1944.

⁴⁰ Pretisci: *Danica Ilirska, Misal po zakonu rimskoga dvora iz 1483., Hrvojev misal* i dr.

⁴¹ Radi se većinom o hrvatskim izdanjima tiskanima u Zagrebu, dijelom na talijanskom, njemačkom, francuskom i slovenskom jeziku od kojih je zavidan broj dobro očuvanih molitvenika iz 19. st. u raznolikim uzvezima, s priloženim manjim brojem starinskih, čipkom ukrašenih svetačkih sličica, uz nekoliko izdanja Svetog pisma.

kroz dva naraštaja prikupljeni, te sustavno obilježavanje knjiga⁴² datumima dospjeća u knjižnicu, podacima o nabavi i gotovo intimnim posvetama koje su nerijetko supružnici ispisivali jedno drugome u znak pažnje, darivajući se međusobno.

Knjižnica HAZU našla se ne samo pred profesionalnim izazovom zbrinjavanja bogate knjižne ostavštine, nego i pred obvezom pronalaska dostojnog vlasnika, koliko bude u mogućnosti, svakom primjerku koji je odigrao važnu ulogu u privatnim i profesionalnim životima darovatelja.

Slika 2. Stari molitvenici (19. st.) iz donacije Gotthardi-Škiljan, u trenutku obrade

---

⁴² Svi navedeni podaci upisivani su vrlo uredno, olovkom na unutarnjoj strani naslovnih korica, a česte su i intimne posvete: velemajstorici kuhinje, najnježnijoj pucici...

4. Uvrštavanje poklonjene građe u fond Knjižnice

IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) je pokušala, za potrebe knjižnica diljem svijeta, dokumentirati najbolju praksu traženja i prihvaćanja darova i donacija građe za knjižnične zbirke, pa su izrađene tzv. IFLA-ine Smjernice za darove,⁴³ u svrhu pomoći knjižničnom osoblju u konkretnim uvjetima zaprimanja darova.⁴⁴ Tekst koji slijedi pokazuje, između ostalog, i koliko je Knjižnica HAZU svoj konkretan slučaj prihvaćanja dara rješavala u skladu s preporukama Smjernica, te koliko je u tom poslu bila uspješna.

Bez obzira na želju darovatelja da pomogne određenoj knjižnici popuniti i obogatiti fond, dar se ne mora uvijek uklopiti u već postojeći fond knjižnice. Uvrštavanje darova u knjižnične zbirke, bilo da se radi o traženim ili netraženim darovima, može biti skup pothvat. Knjižnicama se zato preporučuje da dobro razmotre troškove, utrošeno vrijeme djelatnika, ograničenost spremišnog prostora, te da odluke o mogućem neprihvatanju darova donesu na temelju opsega, formata, intelektualne razine i materijalnog stanja građe te preklapanja s postojećom zbirkom,⁴⁵ odnosno da utvrde jesu li darovi u skladu s njezinom nabavnom politikom i uklapaju li se u dotadašnju strukturu knjižničkog fonda.⁴⁶ IFLA pak savjetuje knjižnicama da izrade smjernice o tome koje darove žele, a koje ne žele prihvaćati, i sve to u skladu s razvojnom politikom svojih zbirki, te prema istim mjerilima odabira koja primjenjuju i na kupljenu građu.⁴⁷ Knjižnica HAZU nema dokumentirane smjernice za prihvaćanje darova koje bi knjižničarima konkretno pomogle u obavljanju ovog vida nabave knjižnične građe, ali joj zato bogato dosadašnje iskustvo djelatnika svakodnevno koristi u odlučivanju o primanju darova, uvrštavanju darovane građe u fond ili mogućem prosljeđivanju građe knjižnicama ostalih Akademijinih jedinica, u skladu s njihovim područjima znanstvenog djelovanja. Knjižnicama se preporučuje trajno čuvanje cjelokupne dokumentacije koja se odnosi na donacije, što konkretno uključuje korespondenciju, poru-

---

⁴³ Smjernice imaju naslov *Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice*, a prijevod su izvornog djela *Gift for the collections : guidelines for the libraries* autorica Kay Ann Cassell, Sharon Johnson, Judith Mansfield i Sha Li Zhang (The Hague : IFLA Headquarters, 2008), dostupnog i na: <http://www.ifla.org/en/publications/ifla-professional-reports-112>

⁴⁴ Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. Str. 12.

⁴⁵ Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. Str. 19.

⁴⁶ Tadić, Katica. Nav. dj. Str. 30.

⁴⁷ Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. Str. 13.

ke elektroničke pošte, formulare o pohrani, formalne darovne ugovore i sl.⁴⁸ Iz arhivirane dokumentacije o zaprimanju darova i većih donacija vidi se da Knjižnica ne obavlja taj posao stihijski, nego u skladu s preporukama struke i razvojnom politikom zbirki. Tako se među dokumentima redovito nalaze, kako je i preporučeno, ugovori, korespondencija između darovatelja i Knjižnice kao daroprimalateljice (u zadnje vrijeme uglavnom elektronička pošta), te detaljni izvještaji o zaprimanju darovane građe, osobito ako se radi o većim donacijama.

U dogovaranju o prihvaćanju dara, knjižnice moraju dobro procijeniti dostupnost novčanih sredstava i osoblja da bi se darovana građa mogla zaprimiti, obraditi, pohraniti, čuvati u optimalnim uvjetima, i nakon toga učiniti dostupnom. Dar može biti toliko velik da može iziskivati zapošljavanje dodatnog osoblja, nabavu dodatne tehničke opreme za obradu građe, kao i dodatnog materijala kao što su naljepnice za barkodove, naljepnice s magnetskom zaštitom, zaštitne kutije za stariju i oštećenu građu zbog produženja vijeka trajanja darovane građe i sl.⁴⁹

U ožujku 2009. godine, gospođa Renata Gotthardi-Škiljan kontaktirala je Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti nudeći na dar svoju obiteljsku knjižnicu, te zbirku grafika i crteža. Uprava Akademije darovanje je prihvatila s osobitom zahvalnošću za iznimno vrijednu i značajnu donaciju, pa je u srpnju 2009. godine započelo i samo preuzimanje građe preseljenjem knjiga iz obiteljskog stana (Đorđićeva 5) u spremišne prostore Knjižnice HAZU (Strossmayerov trg 14). Knjižnica se nalazila u radnoj sobi, na metrima polica dovoljno dubokim da su knjige bile poslagane u dva, a gdje god i u tri reda, ovisno o formatu. U kutijama i na hrpama na podu radne prostorije bilo je poslagano mnoštvo starih brojeva časopisa, dnevnog tiska te bogata hemeroteka. Nećak darovateljice, gospodin Aleksej Gotthardi Pavlovsky, kao njezin jedini pravni nasljednik, zadržao je manji dio fonda obiteljske knjižnice, dok je ostatak ponuđen Knjižnici HAZU, a neknjižna građa⁵⁰ (plakati, grafike i crteži)⁵¹

⁴⁸ Isto. Str. 14.

⁴⁹ Isto. Str. 24-25.

⁵⁰ Smjernice za darove predlažu knjižnicama da neknjižničnu građu, koja je primljena kao netraženi dar ili kao dodatak uz zbirku građe primljenu za knjižničnu zbirku, premjeste u odgovarajuće spremište, vrate je darovatelju ili da s njom postupe slično kao i s knjižničnom građom koja neće ući u fond (Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. Str. 13).

⁵¹ Darovateljica je imala i bogatu zbirku gramofonskih ploča koje je željela pokloniti, međutim, podatak o tome je li darovanje ostvareno, nije poznat.

muzejsko-galerijskim jedinicama Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti: Kabinetu grafike⁵² te Kabinetu za arhitekturu i urbanizam HAZU.

IFLA u Smjernicama za darove savjetuje osoblju knjižnica predlaganje darovateljima da ne šalju jedinice, nego samo darovne ponude koje identificiraju jedinice koje žele darovati.⁵³ Iako su darovi često vrlo značajni za razvoj knjižnične zbirke kojoj su darovani, ipak mogu biti nepotrebni, lošeg fizičkog stanja, troškovi njihove obrade preveliki te onemogućen smještaj zbog vrste građe, količine ili posebnih uvjeta čuvanja.⁵⁴ Budući da se u ovom konkretnom slučaju radilo o iznimno velikoj donaciji, uvid u prikladnost građe za Knjižnicu mogao se obaviti isključivo izlaskom na teren, tj. posjetom obiteljskog stana obitelji Gotthardi-Škiljan, u kojem je bila smještena sama knjižnica.

Smjernice sugeriraju knjižnicama da izrade popis djelatnika koji će biti ovlašteni zastupati knjižnicu u svim fazama nabave dara.⁵⁵ Iako u Knjižnici HAZU zaprimanje darova obavlja osoba koja je zadužena za redovnu nabavu knjiga, za ostvarenje darivanja ovako velike obiteljske knjižnice imenovano je više zaposlenika koji su neko vrijeme, uza svoja redovita knjižničarska zaduženja, obavljali poslove vezane uz zbrinjavanje prihvaćenog dara. Tako su odmah na samom početku dva pomoćna i dva dipl. knjižničara, u stanu darovateljice, gdje se nalazila ponuđena građa, letimično pregledali građu ne bi li tako prvenstveno definirali veličinu zbirke (informacija o broju ponuđenih jedinica ili o broju metara ponuđene građe), vrstu građe (knjige, serijske publikacije, stara tiskana građa, novine itd.), format građe (tiskovine, mikrofilm, film, audiodatoteke itd.), intelektualnu razinu građe (nastavna građa, fakultetski udžbenici, istraživačka razina časopisa), te njezino materijalno stanje.⁵⁶ Nakon što je struka procijenila dar kao prikladan za prihvaćanje, Akademija je s donatoricom sklopila darovni ugovor, upravo kako i same Smjernice savjetuju, osobito kad se radi o izrazito velikim, vrijednim i značajnim darovima, kao i za darove za koje darovatelj postavlja neka ograničenja, odnosno posebne uvjete pod kojima će se darovanje ostvariti.⁵⁷ U skladu s ugovorom

⁵² Prema izvješću Kabineta grafike, u ožujku 2009. godine, za Zbirku 20. i 21. stoljeća, gospođa Renata Gotthardi-Škiljan darovala je zbirku od 279 grafika i crteža s kojima se odmah krenulo u postupak inventarizacije i katalogizacije za fundus. Dar uključuje i 32 plakata različitih autora, tematski vezanih uz kazalište te domaće i strane izložbe.

⁵³ Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. Str. 17.

⁵⁴ Isto. Str. 19-23.

⁵⁵ Isto. Str. 13.

⁵⁶ Isto. Str. 20-21.

⁵⁷ Isto. Str. 27.

o darovanju, na licu mjesta fotografirana je građa koja se odnosila, što je poslužilo kao preliminarni popis darovanih knjiga, i dio dokazne dokumentacije. Pomoćni knjižničari nekoliko dana skidali su knjige s polica, pakirali ih u kutije i dopremali u spremišne prostore Knjižnice.⁵⁸

Nakon što je sva građa preseljena, detaljno je očišćena, usisavanjem i čišćenjem, te označena ex librisom obitelji Gotthardi-Škiljan, četvrtastog oblika, koji je Knjižnica HAZU izradila u skladu s ugovorom koji je Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti potpisala s darovateljicom (Slika 3.). Iskustva knjižnica pokazuju da upravo inzistiranje osobe koja je građu darovala da se ista označi ex librisom, koji ga na taj način izravno potvrđuje kao darovatelja, spada u najčešća ograničenja koja postavlja većina darovatelja.⁵⁹ U ovom slučaju se takvo uvjetovanje nije pokazalo kao otežavajući element, s obzirom da se obilježavanje ex librisom onih knjiga koje su odabrane za popunjavanje fonda Knjižnice, provodilo istovremeno kad i obilježavanje navedene građe pečatom Knjižnice, kao nove vlasnice pristiglih jedinica. Nadalje, Knjižnica HAZU se obvezala na zbrinjavanje preostalih knjiga koje nisu odgovarale za popunjavanje njezine zbirke, što je podrazumijevalo dugotrajno sortiranje, popisivanje, komunikaciju s pojedincima, knjižnicama i srodnim ustanovama zainteresiranim za građu, te konačna isporuka i evidentiranje proslijeđenih jedinica, pri čemu je obilježavanje knjiga ex librisom bila samo još jedna usputna aktivnost koja nije na poseban način oduzela vrijeme knjižničnom osoblju, u usporedbi sa svim ostalim koracima koji su osjetno opterećivali redovno knjižnično poslovanje.

Kao drugi najčešći slučaj, spominje se i uvjetovanje darovatelja da ga se zabilježi u kataložnom zapisu kao izvor nabave.⁶⁰ Iako darovateljica nije na tome inzistirala, ime obitelji Gotthardi-Škiljan unešen je u kataložni zapis jer je unošenje podatka o izvoru nabave sastavni dio formalne obrade knjižnične građe, što služi kao svojevrsna inventarizacija, ali i mogućnost da se za potrebe izvještaja i statistike izlista te ispiše popis darovane građe, koji je u ovom

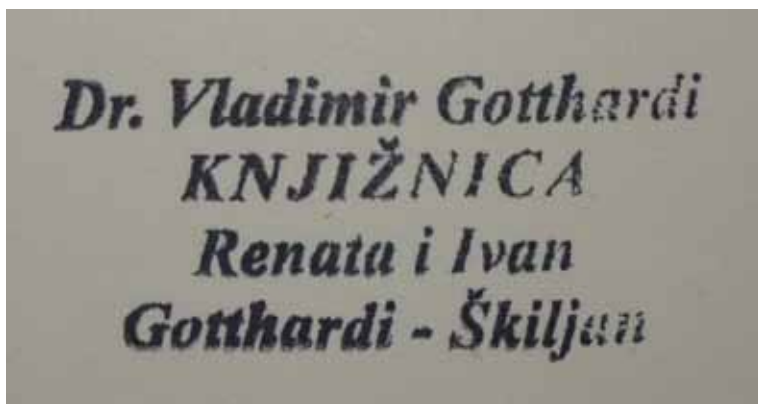
---

⁵⁸ Slično iskustvo Knjižnica HAZU imala je kod zaprimanja osobne knjižnice D. M. Grmeka, kad je u siječnju 2000. iz Francuske pristigla pošiljka od 19 velikih kutija s raznovrsnom građom i 4 manje kutije s rijetkostima. Knjižnica je ubrzo pristupila obradi pristigle građe, budući da se odmah predvidjelo da će to za Knjižnicu biti veliki zadatak na kojem će se zacijelo raditi tijekom više godina.

⁵⁹ Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. Str. 22

⁶⁰ Isto

slučaju konkretno poslužio kao prilog zahvalnici, budući da se Knjižnica ugovorom obvezala da će darovateljici, po završetku posla, dostaviti popis građe koju su zadržale Knjižnica i ostale znanstveno-istraživačke i muzejsko-galerijske jedinice Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, kao i popis građe koja je proslijeđena. Nakon što je građa primjereno obilježena, uslijedilo je duže razdoblje tijekom kojeg su dvije dipl. knjižničarke sustavno pregledavale i tematski razvrstavale pridošlu građu.

Slika 3. Exlibris obitelji Gotthardi-Škiljan koji je Knjižnica HAZU izradila za potrebe obilježavanja darovane građe

U travnju 2009. godine Knjižnica HAZU preselila je, iz svoje matične zgrade na Zrinskom trgu 11, u obnovljenu zgradu bivšega Kemijskog instituta, na Strossmayerovom trgu 14. Preseljenjem je dobila suvremeno opremljene, prostrane čitaoničke prostore s 34 korisnička mjesta. Međutim, iako veći od prethodnih, novi spremišni prostori i dalje su ostali ograničavajući čimbenik za širenje fonda ovako bogate znanstvene knjižnice. Stoga je odlučeno da se od preseljenja nadalje nabavlja samo po jedan primjerak novih naslova,⁶¹ a da se u fondu zadrže dublete samo rijetkih i vrijednih naslova, za koje se pretpostavlja da ih korisnici neće lako pronaći u zbirkama drugih knjižnica. Tako je, u skladu s trenutnom nabavnom politikom, Knjižnica HAZU odlučila od građe iz donacije Gotthardi-Škiljan zadržati samo one primjerke koje još ne posjeduje u fondu. Od ukupno 10.525 svezaka knjižne građe, od čega 507

⁶¹ Ova odluka isključuje Akademijina izdanja koja Knjižnica ima obvezu čuvati u 4 primjerka, od kojih samo jedan daje na posudbu korisnicima, jedan je na raspolaganju isključivo u čitaoničkim prostorima, a preostala dva čuva kao arhivske primjerke.

periodičkih jedinica,⁶² koji su dopremljeni u spremišne prostore Knjižnice, za fond je odabrano ukupno 1.353 sveska, od čega 57 periodičkih jedinica i 195 svezaka starih knjiga⁶³ iz 18. i 19. stoljeća. Darovana građa, prethodno očišćena i sortirana, uvrštavala se u fond kao i svaki drugi dar: inventarizirana je, formalno obrađena, evidentirana u računalnom katalogu Knjižnice, a pretraživa je i u mrežnom katalogu. Građa je potom redovnim slijedom označena barkodom i pospremljena na police spremišta posebno rezerviranim za periodičke i monografske jedinice, a stara knjiga u trezor gdje se čuva u posebnim mikroklimatskim uvjetima. Time je završeno uvrštavanje darovane građe u fond Knjižnice HAZU, a započet, kako je samo iskustvo pokazalo, puno dugotrajniji postupak zbrinjavanja preostale građe, one za koju je odlučeno da se neće zadržati.

5. Zbrinjavanje suvišne građe iz poklonjene obiteljske knjižnice

Kad darovatelj ne postavlja posebne uvjete oko zbrinjavanja građe, knjižnice mogu prihvatiti darove i potom odlučiti hoće li zaista zadržati ponuđenu građu. Darovi koji su eventualni duplikati građe koju knjižnica već posjeduje, ili su zastarjeli, ili su pak izvan opsega zbirke, mogu se npr., darovati drugoj knjižnici, ili prodati, ukoliko knjižnica organizira prodaju knjiga.⁶⁴ Knjižnica HAZU kao daroprimateljica obvezala se ugovorom⁶⁵ da će darovane knjige u cijelosti popisati nakon preuzimanja, a potom slobodno i samostalno procijeniti koje knjige će zadržati za Akademijin knjižnični fond, a koje ponuditi i raspačavati drugim ustanovama i knjižnicama u Republici Hrvatskoj, pri čemu će o daljnjem raspačavanju voditi posebnu evidenciju. Knjige koje su prethodno tematski sortirane, te pospremljene na posebne police u spremištu knjižnice kao višak unutar ove donacije, popisane su, u skladu s tematskim područjem koje pokrivaju, na 33 liste, koje su potom u tiskanom obliku postavljene na info pult knjižnice, ne bi li ga tako lakše uočili svi zainteresirani

⁶² Našla su se 53 naslova časopisa od kojih se ističu domaći naslovi: Umjetnost riječi, Vijesti muzealaca i konzervatora, Razlog, Quorum, Latina et Graeca, Crkva u svijetu, Hrvatski jezik, Marulić, Kaj, Croatica i dr.

⁶³ Među odabranim starim knjigama našlo se 60 naslova tiskanih u Zagrebu, 8 starih molitvenika, od kojih samo jedan tiskan u Hrvatskoj, te 7 pretisaka starih i rijetkih hrvatskih i stranih knjiga (npr., Ćirilaska tablica za dicu iz 1561.).

⁶⁴ Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. Str. 13.

⁶⁵ Ugovor između darovateljice, muzejske savjetnice Renate Gotthardi-Škiljan, i daroprimateljice, Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, sklopljen je 14. srpnja, a 27. srpnja, 2009. dovršeno je preuzimanje darovane građe.

korisnici usluga Knjižnice HAZU. Istovremeno je i elektronička inačica navedenih popisa objavljena na mrežnoj stranici Knjižnice,⁶⁶ otvarajući tako mogućnosti i ostalim zainteresiranim ustanovama i pojedincima koji nisu redovni korisnici, a bili su na različite načine obaviješteni o ponuđenim viškovima, da za svoje potrebe odaberu ponuđene naslove.

Knjižnica HAZU suvišnu građu najprije je ponudila knjižnicama znanstveno-istraživačkih i muzejsko-galerijskih jedinica Hrvatske akademije, potom ostalim knjižnicama diljem Hrvatske, a tek onda pojedincima zainteresiranim za ponuđenu građu, ponajprije svojim redovnim korisnicima, a zatim i svim ostalim strankama, bez obzira na članstvo u Knjižnici. Tako je odmah, još u Đorđićevoj, izdvojena pošiljka od oko 3.300 svezaka knjiga i otpremljena u Kabinet grafike HAZU. Od ponuđene građe, najvećim dijelom povijesnih, umjetničkih, pa onda humanističkih i općih sadržaja (poglavito kataloga, enciklopedija, leksikona, časopisa i sl.), izdvojeno je 678 tiskanih jedinica tematski važnih za studijsku knjižnicu Kabineta. Budući da knjižnica Kabineta grafike nema zaposlenog knjižničara, muzeologinje koje vode brigu o fondu uvele su građu u Microsoft Excell tablicu, a popis je kasnije poslužio u inventarizaciji studijske knjižnice.⁶⁷ Knjižničarka Knjižnice Strossmayerove galerije iz iste pošiljke odabrala je 350 svezaka građe, koja je potom inventarizirana, a formalna obrada građe još je u tijeku.⁶⁸ Kataloge izložbi, nekoliko monografija umjetnika te jedno godište tjednika Telegram uzeo je za popunu fonda svoje knjižnice Kabinet za arhitekturu i urbanizam HAZU.⁶⁹ Građa koju nisu uzele navedene Akademijine muzejsko-galerijske jedinice, vraćena je natrag u spremište središnje Knjižnice HAZU. Od Akademijinih znanstveno-istraživačkih jedinica, još su za fond specijalnih knjižnica odabrali Odsjek za povijest medicinskih znanosti HAZU (20 svezaka), te Zavod za znanstveni rad Varaždin (88 svezaka). Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti sveukupno je, za potrebe svojih jedinica, od cjelokupne donacije zadržala 2.489 svezaka darovane knjižne građe, te 311 plakata i crteža. Nakon što su građu probrale sve zainteresirane jedinice HAZU, po stručnim područjima označene liste pregledavale su ostale, prethodno obaviještene, a potom i zainteresirane stranke.

⁶⁶ Liste su dostupne u rubrici Novosti na stranicama Knjižnice HAZU na: <http://knjiznica.hazu.hr>

⁶⁷ Ljetopis Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 2009. : knj. 113 / urednik Slavko Cvetnić. - Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2010. Str. 456.

⁶⁸ Isto. Str. 466.

⁶⁹ Isto. Str. 346.

Popisana građa, u formi lista napravljenih u Microsoft Excell programu, oglašena je na mrežnoj stranici Knjižnice, u rubrici Novosti,⁷⁰ a istovremeno je elektroničkim putem odaslana obavijest o mogućnosti slobodnog odabira suvišne građe koju su primile sve knjižnice unutar Sustava znanstvenih informacija RH - SZI⁷¹ (tzv. SZI-BIB mailing lista⁷²) i neke druge ustanove s kojima Knjižnica HAZU redovito surađuje. Sveukupno se na poziv odazvalo 30-ak knjižnica, čiji su predstavnici za nabavu knjiga, elektroničkom poštom ili telefonom, javljali koje ih publikacije zanimaju, te se odmah dogovarali oko preuzimanja građe. Zainteresirani pojedinci, predstavnici knjižnica ili srodnih ustanova koji su na ovaj način rezervirali knjige za svoje potrebe, osobno su dolazili u spremišne prostore Knjižnice HAZU gdje su preuzimali rezerviranu građu, pri čemu je redovito bilježeno koje su publikacije odnošene i tko ih je preuzeo, što se naknadno u arhivskoj dokumentaciji pridodalo prepisci prethodno vođenoj sa zainteresiranim strankama.⁷³

Knjižnica HAZU, u svojim ulaznim prostorima, u redovitoj ponudi, ima i “mali besplatni antikvarijat” pun publikacija koje je otpisala, pa je i za zbrinjavanja viškova iz donacije Gotthardi-Škiljan iskoristila ovaj način “udomljivanja knjige”. Ovim putem se korisnicima knjižničnih usluga, koji redovno posjećuju prostore Knjižnice, omogućuje odabir naslova koje će ponijeti za popunjavanje svojih osobnih knjižnica. Osim redovnih posjetitelja, Knjižnica je i povremenim posjetiteljima omogućila da sa sobom ponesu koji primjerak ponuđenih viškova iz antikvarijata, često kao “suvenir” u sjećanje na

⁷⁰ Nazivi lista svjedoče o različitim područjima interesa koje je obuhvaćao fond obiteljske knjižnice Gotthardi-Škiljan : Zagrabiensia, Knjige na njemačkom (posebna lista za one na latinici i posebna za one na gotici), nekoliko lista po nazivom Medicina, liste Anglistika, Tekstil i moda, Teatrologija, Dječja književnost, Erotika, Muzikologija, Geodezija, Povijest umjetnosti, te lista Razno.

⁷¹ Sustav znanstvenih informacija RH - SZI program je Ministarstva znanosti i tehnologije pokrenut 1994. godine, a čine ga znanstvene i fakultetske knjižnice koje obrađuju i daju na upotrebu informacije potrebne za znanstveni i akademski rad [citirano: 2012-10-27]. Dostupno na: <http://www.szi.hr>

⁷² *SZI-BIB mailing lista* otvorena je za sve knjižnice u Republici Hrvatskoj koje su voljne međusobno komunicirati i izmjenjivati korisne informacije s polja informacijskih znanosti i knjižničarstva [citirano: 2012-10-27]. Dostupno na: <http://priroda.irb.hr/eng/szi-bib.html>

⁷³ Tako je npr., za potrebe profesora Filozofski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku preuzeo je 200 svezaka knjiga, Radnička knjižnica u Zagrebu 177 svezaka pretežno s područja sociologije, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar 168 svezaka pretežno s područja anglistike, Etnografski muzej u Zagrebu za svoju knjižnicu 19 svezaka, Tekstilna škola u Zagrebu, također za svoju knjižnicu, 19 svezaka, i druge knjižnice i srodne ustanove koje su za potrebe korisnika uzimale po nekoliko naslova ne bi li obnovili zbirke, često naslovima koje nisu u mogućnosti redovnim putem više nabaviti, budući da se nerijetko radilo o starijim, vrijednim i teško dobavljivim publikacijama.

posjet Knjižnici. Takve prigode su *Noć muzeja*, manifestacija kojoj se Knjižnica HAZU priključuje redovito još od 2011. godine, *Dani otvorenih vrata HAZU* jednom godišnje također od 2011., kao i *Dan hrvatskih knjižnica* koji se u Knjižnici, 11. studenog svake godine, obilježava prigodnim programom. Sve knjige iz donacije Gotthardi-Škiljan koje su podijeljene na ovakav način, skinute su s popisa ponudene građe, pri čemu je bilježen samo način na koji su knjige pronašle nove vlasnike, ali bez podatka o novim vlasnicima, budući da se radilo o nekoliko tisuća knjiga koje su često u kratkom razdoblju odabrane i odnesene, pa takvo detaljnije evidentiranje i nadziranje cijelog postupka osoblju Knjižnice HAZU nije bilo moguće. Pojedinačni upiti telefonom, elektroničkom poštom ili pak oni upućeni izravno knjižničarima na info pultu Knjižnice redom su bilježeni, a ako je građa bila i preuzeta, bilježilo se o kojim naslovima se radilo te o osobama koje su građu preuzele.

Proslijeđene knjige odlazile su tim putem u sve dijelove Hrvatske, pa čak i preko granice, u Bosnu i Hercegovinu (Usora), Crnu Goru (Boka Kotorska) i Češku.⁷⁴ Tako je npr., manju pošiljku od 14 svezaka građe, s područja umjetnosti, geografije i povijesti, preuzeo jedan dobročinitelj, za potrebe male knjižnice i čitaonice u prostorijama župnog ureda Župe sv. Ilije proroka u Bosanskom Grahovu, koja građu i prikuplja isključivo putem donacija.⁷⁵ Zanimljiva je i sudbina 162 sveska s područja kulinarstva, spakiranih na inzistiranje same darovateljice u travnju 2010. godine u 5 velikih kartonskih kutija, za gospođu Božicu Brkan, utemeljiteljicu i glavnu urednicu internetskog magazina *Oblizeki*, autoricu brojnih tekstova i knjiga o hrani, te 15-ak kuharica bestselera u Hrvatskoj.⁷⁶ Tu su se našla brojna izdanja s receptima specijaliteta iz bečke kuhinje, osobito sedamdesetih godina, ali i onih iz ostalih europskih zemalja, i to izvornici na hrvatskom, njemačkom, engleskom, francuskom, talijanskom i mađarskom jeziku.

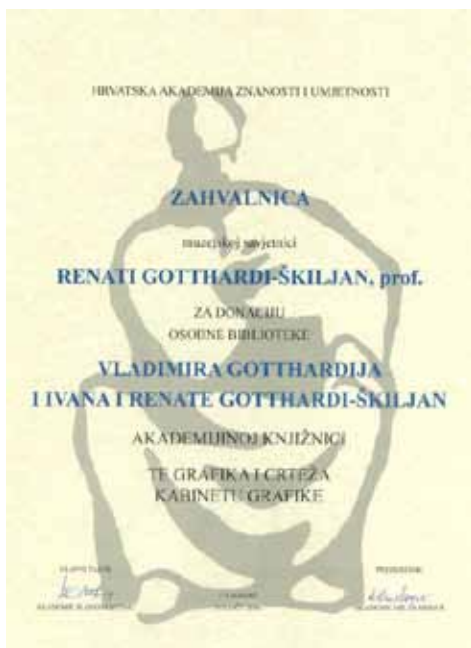
⁷⁴ Za potrebe Slavističke knjižnice unutar Nacionalne knjižnice Republike Češke (Národní knihovny ČR, Slovanská knihovna), u sklopu redovne zamjene čeških publikacija s izdanjima Hrvatske akademije, poslan je i 151 svezak knjiga iz donacije Gotthardi-Škiljan.

⁷⁵ Radi se o maloj knjižnici čiji fond broji svega stotinjak svezaka knjižne građe, a osnovana je u sklopu projekta oplemenjivanja života Hrvata u župi (prostorije su uređene sredstvima Hrvatske vlade).

⁷⁶ Gospođa Brkan cijeni gospođu Renatu Gotthardi-Škiljan još odavno, poznavajući je i uvažavajući kao vrsnu kuharicu koja je osobito vješto pekla božićne kolače, napose paprenjake. O toj zanimljivoj blagdanskoj tradiciji, o prenošenju iskustava i recepata s koljena na koljeno u pravoj zagrebačkoj obitelji, napisala je i opsežan članak u Božićnom trobroju *Večernjeg lista*, 24., 25. i 26. prosinca, 1992. Povodom smrti darovateljice, objavila je i više članaka na internetu u sklopu svog magazina *Oblizeki*, u sjećanje na vrsnu stručnjakinju u svom poslu koja je redovito za Božić svoje kolege u Kabinetu grafike častila delicijama, ali i kao zahvalu za bogatu donaciju kuharica, koje je prihvatila od Knjižnice HAZU, a koje su na policama njezine obiteljske knjižnice pronašle svoje posebno mjesto.

U spremišnim prostorima Knjižnice, te na listama viškova, nalazi se ukupno još 748 svezaka knjiga za koje se nije pronašao način da se proslijede. To je pretežno građa s područja medicine, koja je, s obzirom na brzinu napredovanja znanosti s ovog područja, zastarjela pa nema zainteresiranih niti ustanova niti pojedinaca kojima bi takva literatura trebala za daljnji znanstveni rad.⁷⁷ Ostalo je i literature s lista Erotike, Anglistike, te liste Razno, a popisi s preostalom građom, i nakon pune tri godine od zaprimanja dara, dostupni su zainteresiranima na mrežnoj stranici Knjižnice.

Neovisno o tome hoće li knjižnica darovanu građu uvrstiti u svoj fond ili ne, potrebno je napisмено zahvaliti darovatelju na daru.⁷⁸ Za prigodu prihvaćanja ovako vrijednog dara, a u svrhu iskrene zahvale darovateljici, napravljena je pismena zahvala koja je neposredno nakon darovanja predana gospođi Renati Gotthardi-Škiljan, a jedan svečani primjerak nalazi se na zidu iznad info pulta Knjižnice, na samom ulasku u njezine prostore, uz sam grb Republike Hrvatske, što pokazuje istinsku zahvalnost Hrvatske akademije na ovako bogatom daru (Slika 4.).

Slika 4. Svečana zahvalnica donatorici Renati Gotthardi-Škiljan na darovanoj obiteljskoj knjižnici

⁷⁷ Knjižnica Klinike za traumatologiju, Središnja medicinska knjižnica Medicinskog fakulteta, Središnja stomatološka knjižnica, te Knjižnica Kliničko-bolničkog centra Sestara milosrdnica ukupno su preuzele 65 svezaka stručne medicinske literature.

⁷⁸ Tadić, Katica. Nav. dj. Str. 30.

6. Zaključak

Renata Gotthardi-Škiljan ostat će zapamćena kao vrhunski muzealac, ljubitelj umjetničkih vrijednosti, strasni bibliofil, vrhunska kuharica i velika donatorica. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti sa zahvalnošću je prihvatila njezinu vrlo vrijednu donaciju, ne bi li tako popunila fond svoje knjižnice naslovima koji joj nedostaju. Budući da je Knjižnica na sebe preuzela, u skladu s ugovorom o darivanju, i obvezu oko zbrinjavanja ostatka knjiga koje Knjižnici HAZU nisu bile potrebne, što je podrazumijevalo još mnogo stručnog posla, prihvaćanje ove donacije istovremeno se pokazalo i kao lijepa gesta, a i potvrda o tome koliko je Akademija cijenila doprinos ove uvažene stručnjakinje cijeloj akademskoj zajednici, svim građanima korisnicima usluga ovog umjetničkog sektora, a napose promicanju poslovanja muzejsko-galerijskih jedinica Akademije te njihovom utjecaju na obogaćivanje hrvatske umjetničke scene.

Knjižnica HAZU u ovom konkretnom slučaju darivanja imala je svoje valjane razloge za prihvaćanje bogate donacije, a njezin primjer može poslužiti i ostalim knjižnicama, koje će se u budućnosti naći u sličnim situacijama, da što bolje procjene mogućnosti uspješnog provođenja ovako zahtjevnih zadataka, koji će neminovno usporiti njihovo svakodnevno knjižnično poslovanje. Slučaj prikazuje koliko je potrebno prostora, vremena i zaposlenog osoblja da se u cijelosti i kvalitetno obavi zaprimanje jedne ovako velike donacije.

I konačno, osobito u trenucima manjka novčanih sredstava za nabavu knjižnične građe, mnoge knjižnice cijenit će želju darivatelja da im omogućе obogaćivanje zbirke. Stoga Knjižnica HAZU željno očekuje da darovanu građu sa zanimanjem razgledaju i istraže članovi Hrvatske akademije, njezini djelatnici i vanjski posjetitelji, a da suvišna građa, koja je proslijeđena ostalim zainteresiranim strankama, jednako kvalitetno posluži svrsi.

LITERATURA

Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. // Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. Upute za izradbu smjernica za izgradnju knjižnične zbirke primjenom modela Conspectus. Međunarodna posudba i dostava dokumenata : načela i smjernice za postupanje. Model nacionalnog pravilnika za međuknjižničnu posudbu / prevele Jelica Leščić, Zagorka Majstorović, Vesna Golubović. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.

Cassell, Kay Ann ; Johnson, Sharon ; Mansfield, Judith ; Zhang, Sha Li. Gift for the collections : guidelines for the libraries. The Hague : IFLA Headquarters, 2008. Dostupno na: <http://www.ifla.org/en/publications/ifla-professional-reports-112>

HAZU: Povijest kabineta grafike [citirano: 2012-07-19]. Dostupno na: <http://www.kabinet-grafike.hazu.hr>

HAZU : 150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti : 1861.-2011. / glavni urednik Franjo Šanjek. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2011.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti : Osnutak Akademije [citirano: 2011-09-30]. Dostupno na: http://info.hazu.hr/osnutak_akademije

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti : Pravilnik o izdavačkoj djelatnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti [citirano: 2011-10-13]. Dostupno na: <http://info.hazu.hr/upload/file/Dokumenti/Pravilnik%20zadnji.pdf>

Hebrang Grgić, Ivana. Dar kao način izgradnje zbirki u hrvatskim narodnim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara hrvatske 54, 3(2011), 95-106. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/104>

Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti [citirano: 2012-08-18]. Dostupno na: <http://knjiznica.hazu.hr>

Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti : Mirko Dražen Grmek (Krapina 1924. – Pariz 2000.) [citirano: 2012-08-18]. Dostupno na: <http://knjiznica.hazu.hr>

Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti : Nada Klaić (Zagreb 1920. – 1988.) [citirano: 2012-08-18]. Dostupno na: <http://knjiznica.hazu.hr>

Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti : Zbirka gradišćanskohrvatske književne baštine [citirano: 2012-08-18]. Dostupno na: <http://knjiznica.hazu.hr>

Ljetopis Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 2009 : knj. 113 / urednik Slavko Cvetnić. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2010.

Ljetopis Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 2010 : knj. 114 / urednik Slavko Cvetnić. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2011.

Muzejsko dokumentacijski centar (MDC) : Renata Gotthardi-Škiljan [citirano: 2012-05-14]. Dostupno na: <http://www.mdc.hr/hr/mdc/arhiv/personalni-arhiv-zasluznih-muzealaca>

Tadić, Katica. Rad u knjižnici. Opatija : Naklada Benja, 1994.